

El Ball de Diables de Sant Quintí de Mediona

Jordi Bertran i Luengo

Si analitzem els diferents textos conservats del Ball de Diables en l'àrea etnogràfica del Penedès, ens adonem que la versió de Sant Quintí de Mediona, al costat de la de l'Arboç del Penedès, són les dues més antigues. Ni una ni l'altra inclouen la relació de personatges que cada diable ha tingut l'oportunitat de veure a l'infern, part que indefugiblement connectem amb els actuals versots o versos crítics i irònics. Aquells "condemnat" a l'infern foren substituïts progressivament per personatges i temes que variaven d'any en any. La còpia conservada del ball a Sant Quintí és, doncs, entre els textos més antics de ball de Diables de què disposem en l'actualitat.

Si tenim en compte que les temàtiques crítiques documentables històricament pertanyen a les èpoques properes a la guerra del Francès, de principis del XIX, quan apareixen referències al general napoleònic Chabran, que l'estudiós Manuel Milà i Fontanals adscriu de forma genèrica a la zona penedesenca, o bé la crítica contra el rei Botella, José Bonaparte, que Antoni Insenser atribueix al ball de Diables vilafranquí, podem augurar que la versió conservada a Sant Quintí de Mediona pertany si més no a èpoques anteriors, probablement el segle XVIII. Hi ha alguns detalls en el contingut del text i també en el desenvolupament de la representació que refermen l'antigor del ball si més no respecte a bona part de la resta de grups centenaris amb parlaments que han arribat fins als nostres dies.

D'una banda, l'entonació que encara avui en dia usen els diables de Sant Quintí de Mediona ens fa viatjar cap a les entonacions pròpies de la litúrgia llatinitzant. Sense cap mena de dubte, la cantarella recitativa de Sant Quintí té unes arrels pretèrites. Paral·lelament, si analitzem aquesta versió respecte a les altres conservades al Penedès ens adonem que curiosament la Diablessa de Sant Quintí és la que pren una actitud més bel·ligerant enfront de Sant Miquel i l'àngel. El final es decanta cap al triomf de les tropes infernals, que són salvades in extremis pel personatge de la Diablessa. Aquí el ball de Diables no és el triomf del bé sobre el mal, sinó més aviat la renovació anual de l'enfrontament de la lluita, que en tot cas podríem llegir des d'una perspectiva cristianitzada, com la necessitat constant d'estar alerta.

La misogínia que destil·la aquesta versió de Sant Quintí, comuna en general als textos del ball de Diables i especialment als de l'Arboç, així com el plantejament i el lèxic militar que sura al llarg de tota la representació no fa sinó decantar-nos a enllaçar els textos del Ball de Diables amb aquella relectura militar del panteó sagrat, nascuda en l'edat mitjana. El text original sens dubte arrenca en un moment més

apropat a la gènesi d'aquella concepció militaritzada de la religió. Si tenim en compte que les primeres notícies de parlaments en els balls populars de la ciutat de Tarragona es remunten al 1633, conclourem que els textos del Ball de Diables, del qual el de Sant Quintí seria probablement la versió més primitiva que conservem, neixen si més no cap aquella època. Així aquella primera notícia documental que es té del ball de Diables de Sant Quintí de Mediona corresponent al 1863 és superada abastament per les conclusions que extraïem de l'estudi del text i de la pròpia teatralitat. Tot i que s'ha dit que els versos estaven escrits inicialment en castellà i que posteriorment s'hi van introduir fragments en català, res més lluny de la realitat. El text del Ball de Diables de Sant Quintí fou escrit en català, i, com encara podem apreciar avui, els actants mai no varen ser capaços d'entendre'l adequadament. Per això, determinats moments àlgids conserven el català o s'ha alterat l'ordre lògic d'alguns parlaments.

Jordi Bertran i Luengo